

УДК 330.341.1

Грабовська І. В.

здобувач кафедри економіки, менеджменту та адміністрування,
Хмельницький національний університет

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ В УПРАВЛІННІ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Аналіз тенденцій розвитку світової та національної економік доводить про необхідність підвищення рівня конкуренції, що пов'язано з впровадженням підприємствами надбань інноваційної парадигми розвитку, яка потребує постійного удосконалення форм та методів управління, модернізації виробничих потужностей і технологій виробництва, оновлення продукції.

Економічні процеси, що відбуваються в останні роки, поставили підприємства машинобудування України в нові умови існування. Ускладнилося виробництво продукції, а також її реалізація: на внутрішньому ринку через ввіз імпортої продукції і різке зниження платоспроможного попиту, на зовнішньому ринку – унаслідок низької конкурентоспроможності продукції українських підприємств, відсутності сертифікатів на продукцію і систему якості [3]. Забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної машинобудівної продукції вимагає від підприємств упровадження інновацій, зокрема оновлення технологічного обладнання, яке було б більш енергоощадним і дозволяло виробляти високотехнологічну продукцію.

Визначення пріоритетів у запровадженні інновацій на промислових підприємствах, в історичному ракурсі, дозволило виділити сім етапів їх еволюції (машина індустрія, автоматизація виробництва, реорганізація і реструктуризація, масштабне впровадження результатів науково-технічного прогресу (НТП), новаторство як масове освоєння знань, поєднання НТП та інноватики, нові підходи і моделі формування систем управління підприємством). Їх аналіз та дослідження теоретичного базису закономірностей перебігу інноваційних процесів стало підґрунтям визначення ключових

компетенцій інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, що реалізуються у трикутнику «модернізація устаткування – оновлення продукції – підвищення ефективності системи управління».

Підприємство, що функціонує в складних конкурентних умовах, для збереження своїх ринкових позицій повинно орієнтуватись на випуск нової продукції, надання інноваційних послуг, реалізацію інноваційних проектів та активізувати свою інноваційну діяльність.

Реалізація інноваційних змін має відбуватися на постійній основі, що вимагає від керівництва цілеспрямованого і продуманого управління цими змінами. Однак розроблення і провадження інновацій є високоризиковою діяльністю, тому управління інноваційною діяльністю вимагає застосування системного підходу. Як зазначають багато вчених, системне бачення в управлінні інноваційною діяльністю дозволяє найбільш повно досліджувати інноваційні процеси, повномасштабно провести не лише аналіз, а й синтез. Одним з основних понять системного підходу є система. Принципових відмінностей в досліджених визначеннях «системи» немає. Одним з найбільш загальних визначень є єдність закономірно пов'язаних один з одним предметів, явищ, а також знань про природу і суспільство.

За дослідженнями В. Н. Гладунського, системний підхід – це підхід, орієнтований на розкриття цілісності об'єкта і механізмів, що забезпечують цю цілісність, на виявлення і дослідження різноманітних типів внутрішніх зв'язків, зв'язків із зовнішнім середовищем і зведення всього цього в єдину теоретичну цілісність [1]. З позиції системного підходу управління інноваційною діяльністю організації є відкритою системою, яка формується під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ і включає елементи, що у своїй взаємодії забезпечують акумулювання креативних ідей, розроблення і комерціалізацію інновацій. Такими елементами є вхідні ресурси – інформація, сировина, матеріали, енергія, ліцензії тощо; апарат управління – суб'єкти керуючої підсистеми управління інноваційною діяльністю; механізм управління – цілі інноваційної діяльності, управлінські рішення, функції і

методи управління, об'єкт управління (інноваційна діяльність); фактори впливу зовнішнього середовища; вихідні продукти – креативні ідеї, інноваційна продукція і технології.

Складна інноваційна система управління інноваційною діяльністю представляється у вигляді підсистем (компонентів) внутрішньої інформації:

- підсистема перспективного науково-технічного розвитку займається розробкою і прогнозуванням майбутніх потреб покупця з урахуванням науково-технічного прогресу;

- керована підсистема (об'єкт управління) містить у собі функціональні служби, основні й допоміжні виробничі підрозділи, що реалізують наукові розробки;

- забезпечує підсистему формування необхідними матеріальними, трудовими, фінансовими ресурсами для керованої підсистеми;

- підсистема (суб'єкт управління), як найбільш складна і значуща в системі управління інноваційної діяльності, є предметом дослідження. Загальні функції керуючої підсистеми інноваційної діяльності промислового підприємства містить у собі розробку інноваційної стратегії та створення нових організаційних структур управління, проведення аналізу та планування інноваційної діяльності з урахуванням стратегічних і поточних планів підприємства, реалізацію ефективного контролю над виконанням прийнятих рішень. При цьому кожна конкретна функція є комплексною за змістом і містить у собі всі загальні функції управління [2, с. 186].

Системам управління інноваційною діяльністю характерна низка властивостей, моніторинг за станом яких важливий з огляду на ефективне функціонування цих систем. При побудові системи управління інноваційною діяльністю вибір однієї з альтернатив залежить від розміру підприємства, рівня розвитку його системи менеджменту, а також від характеру інноваційної діяльності, тому керівництво системами управління інноваційною діяльністю має бути науково обґрунтованим і узгодженим із цілями і методами їх досягнення в інших підсистемах менеджменту підприємства.

Розглянутий системний підхід є серед багатьох інших підходів (системного, маркетингового, функціонального, комплексного, інтеграційного, процесного, адміністративного, ситуаційного тощо) найефективнішим при управлінні інноваційною діяльністю, адже він дозволяє розробити і впровадити в організацію постійно діючі традиції і правила розвитку, ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки між вже досягнутим і очікуваним станом технологій, якості продукції, професійності кадрів, приводить до більш ефективного використання всіх ресурсів фірми, дозволяє набувати конкурентних переваг шляхом впровадження змін в управлінні.

Актуальним напрямком подальших досліджень є розробка та удосконалення інноваційної політики машинобудівного підприємства, що передбачає оцінку можливостей підприємства в сфері виробництва оновленої продукції, підвищення віддачі техніко-технологічного потенціалу, а також визначення можливостей вдосконалення системи управління. Це дозволить забезпечити збалансовану взаємодію всіх суб'єктів у системі управління підприємством при здійсненні інноваційної діяльності, проводити оцінку ресурсних можливостей та визначати комплекс цілей, що забезпечує максимальну ефективність інноваційної діяльності машинобудівного підприємства.

Список літератури

1. Гладунський В. Н. Та ін. Методологія наукових досліджень та методика викладання менеджменту : Навч. посібник / В. Н. Гладунський, С. В. Князь, Я. Я. Пушак, М. О. Мельник. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2003. – 172 с.

2. Гунин В.Н. Управление инновациями: 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации». Модуль 7 / В.Н. Гунин, В.П. Баранчев. – М.: ИНФРА-М, 2010. – 272 с.

3. Старченко Г.В. Системний аналіз стану, тенденцій розвитку управління якістю організаційних проектів підприємств національної економіки / Г.В. Старченко, Л.С. Ладонько // Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія 1, Економіка: збірник наукових праць. – Чернігів : ЧДІЕУ, 2011. – №1(9). – С. 130-138.